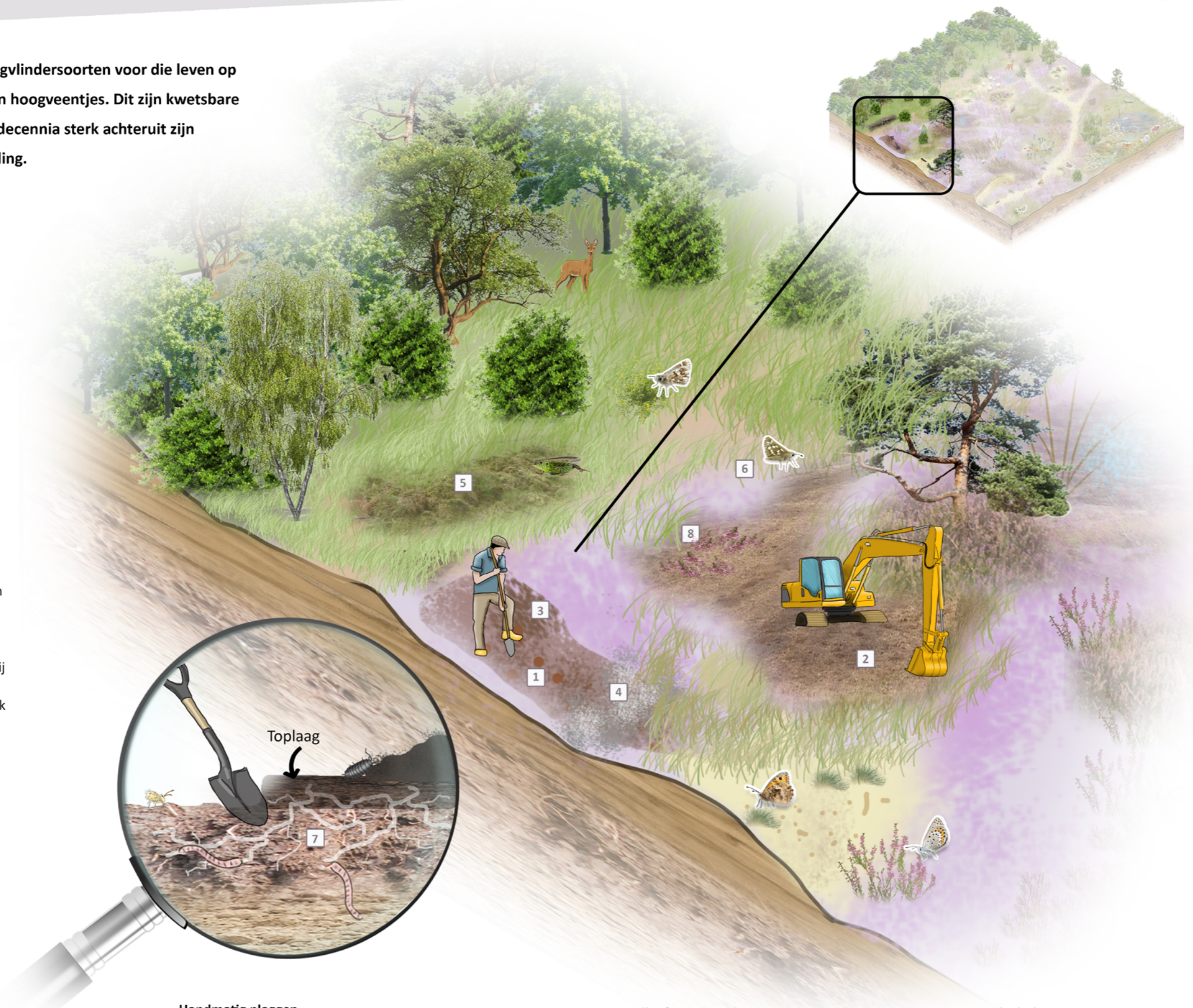

Beheerwijzer - plaggen van heide

Heide- en veenvlinders

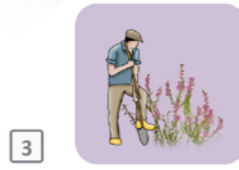
In Drenthe komen een aantal dagvlindersoorten voor die leven op natte en droge heideterreinen en hoogveentjes. Dit zijn kwetsbare vlindersoorten die in de laatste decennia sterk achteruit zijn gegaan in aantallen en verspreiding.

Voedselrijkere toplaag verwijderen
Bij plaggen wordt de voedselrijkere toplaag verwijderd. Een klein deel van de organische laag blijft zitten om als zaadbank te dienen voor de kieming. Plaggen kan zowel handmatig en machinaal worden uitgevoerd, waarbij de voorkeur uitgaat naar kleinschalig plaggen. Grootschalig plaggen kan ook reptielen, amfibieën en insecten verwijderen. Het kan dan jaren duren voor herkolonisatie plaats heeft gevonden. Met kleinschalig plaggen worden dieren gespaard en insporing voorkomen.

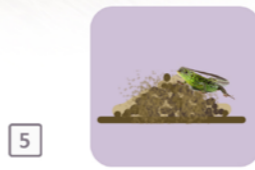
Chopperen
Naast maaien is ook chopperen een optie. Chopperen is te omschrijven als verdiept maaien. Ook hierbij is de voorkeur zo klein mogelijke machines in te zetten.

Handmatig plaggen
In leefgebied van zeldzame heide- en veenvlinders is het raadzaam handmatig te plaggen. De verstoring is dan zo klein mogelijk en je kunt bepaalde planten beter intact laten.

Kalk of steenmeel strooien
Om het bufferend vermogen en de pH te herstellen, is het nodig om kalk of steenmeel te strooien.

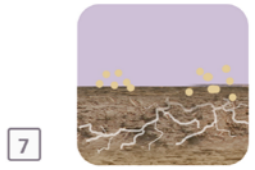

Plagbulten
Bij kleine oppervlaktes plaggen kan het vrijkomende materiaal worden opgestapeld tot walletjes of worden verspreid op een geschikte plaats. Dit is gunstig voor de heidefauna.

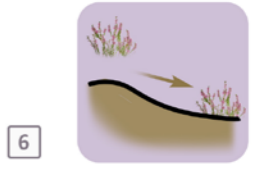

Enten
Op kale bodem of waar nog geen heideontwikkeling is, kan de bodem geent worden door materiaal van het plaggen te verstrooien op dit kale stuk. Enten werkt versnellend op de ontwikkeling van vegetatie.

Maaisel van heide kan op recent geplagde stukken worden gebruikt om via zaad de vegetatieontwikkeling te versnellen.

Zaadbank, Mycorrhiza, bodemleven
Door plaggen verdwijnen schimmels in die laag van de bodem. Ook worden zaden en bodemleven afgevoerd. Probeer kleinschalig geplagd materiaal in het gebied te verwerken door een steilrandje ervan te maken. Let daarbij wel op een geschikte locatie.

Rafelige randen en gradiëntvolgend
Plaggen hoeft niet in rechte stroken. Rafelige randen zorgen voor microreliëf, wat gunstig is voor veel diersoorten.

Door ook gradiëntvolgend (van hoog naar laag) te plaggen, blijft de diversiteit aan biotopen behouden en houden dieren voldoende alternatieve leefplekken.

Beheermaatregelen ter bescherming van heide- en veenvlinders

Plaggen is een veel gebruikte beheermaatregel binnen het heidebeheer. Bij plaggen wordt de bovenste grondlaag met begroeiing verwijderd. Door deze rijkere strooisellaag bovenste laag van de bodem te verwijderen, wordt de bodem armer aan voedingsstoffen. Hierdoor kan heide en pioniervegetatie zich weer ontwikkelen. Het beperkt ook verbossing en de heide krijgt een meer gevarieerd karakter.

De werkzaamheden moeten in een bepaalde tijd van het jaar worden uitgevoerd. Het heeft de voorkeur dat het plaggen plaatsvindt tussen 1 oktober en 1 maart, aangezien dit de minst kwetsbare periode is.

Plaggen kan zowel machinaal als handmatig worden uitgevoerd. Het heeft de voorkeur om kleinschalig te plaggen om de nadelige effecten op onder andere fauna te beperken. Bij grootschalig plaggen worden fauna zoals reptielen, amfibieën en insecten met het plagsel afgevoerd. Het kan bij grootschalig plaggen wel 10 tot 30 jaar duren voordat volledige herkolonisatie heeft plaatsgevonden. Ook de verdichting van de bodem en het risico op insporing zijn een nadeel van machinaal plaggen.

In leefgebieden van heide- en veenvlinders is het aan te raden om handmatig te plaggen. Het nadeel van handmatig plaggen is dat het vrij zwaar werk is. Het juiste scherpe gereedschap is hierbij van groot belang.

De voordelen zijn dat er heel precies gewerkt kan worden, dat er zeer plaatselijk gewerkt kan worden zodat de verstoring van het leefgebied zo laag mogelijk is en dat het nog variatie geeft in tegenstelling tot grootschalig plaggen. Ook kunnen hierbij waardplanten, zoals klokjesgentianen voor het gentiaanblauwtje beter ontzien worden.

Met plaggen verdwijnen ook veel mineralen, waardoor meestal de zuur buffercapaciteit van de bodem afneemt. Tevens is plaggen nadelig voor de mycorrhiza (schimmels), deze bodemschimmels zijn essentieel voor planten en zullen vanuit de omgeving weer aangevuld moeten worden. Toch kan ook met een kleine of middelgrote rupskraan heel goed kleinschalig worden geplagd, waarbij variatie zoveel mogelijk behouden blijft. Na het plaggen is bekalken is een waardevolle maatregel om het zuur bufferend vermogen te verbeteren.

Een belangrijk uitgangspunt bij heidebeheer is dat men vooral niet te netjes moet werken. Bij plaggen kan men bijvoorbeeld de geplagde stukken op een geschikte plek uitstrooien. Heidefauna zoals hagedissen kan wegkruipen in het plagsel.

Daarnaast wordt bij machinaal plaggen geadviseerd om niet alles te glad af te werken, dit zorgt voor het nodig microreliëf.

Plaggen als beheermaatregel kan uiteraard ook toegepast worden bij veentjes, specifiek voor de veenvlinders. Aangezien de werkwijze hierbij anders is, verwijzen we naar de beheerwijzer Veentjes.

MIEREN EN VLINDERS

Een kritische soort als het gentiaanblauwtje is ook afhankelijk van bos- en moerassteekmieren. De rups laat zich vallen op de grond, waarna deze wordt meegenomen door een mier naar het mierennest. Hierin overwintert de rups waar hij ook verpopt.

Om het gentiaanblauwtje te behouden, zijn dus niet alleen heidebeheermaatregelen noodzakelijk, ook de mier moet goed gedijen omdat deze een essentiële rol speelt in de levenscyclus van het gentiaanblauwtje. Grootschalige beheermaatregelen als plaggen, chopperen of laag afmaaien zijn nadelig voor de mieren. Bij de uitvoer van beheermaatregelen, is kleinschalig en gefaseerd het credo!

Heide met beperkte bosopslag

Heide zonder bosopslag, kaal en open